

BIMILENARUL OVIDIU ÎN ROMÂNIA

DE

GH. BULGĂR

Împlinirea a două mii de ani de la nașterea marelui poet latin Ovidiu a fost sărbătorită prin numeroase manifestări culturale organizate din timp, în mod oficial. Chiar la începutul anului 1957 a apărut o hotărâre a Consiliului de Miniștri (H.C.M. nr. 37 din 9 ianuarie 1957), care prevedea înființarea unui „Comitet național pentru aniversarea lui Ovidiu”, din care făceau parte și specialiști de seamă în cultura greco-latină (istorici, filologi, scriitori etc.). Diferitele instituții culturale erau chemate să contribuie la cît mai largă desfășurare a acestei aniversări.

Nu multă vreme după aceea, din primele luni ale anului 1957, revistele au început să publice diverse articole și studii în legătură cu viața și opera lui Ovidiu. Editurile s-au ocupat intens de tipărirea unor traduceri și culegeri de studii închinat poetului latin.

„Comitetul național pentru aniversarea poetului Ovidiu” a organizat în București și la Constanța festivitățile dintre 20 și 28 septembrie 1957, cu participarea unor invitați din Italia și Franța. În ziua de 20 sept. a avut loc o ședință festivă a Academiei R.P.R. în sala Marii Adunări Naționale, la care au participat numeroși oameni de știință romîni și străini: academicieni, scriitori, profesori, publiciști, studenți. Cu acest prilej acad. G. Călinescu a rostit o amplă conferință: *Ovidiu poetul*. Despre prezența lui Ovidiu în cultura noastră a vorbit un vechi cercetător al răspîndirii traducerilor și prelucrărilor din opera poetului la noi — prof. N. Lascu. Din partea Academiei dei Lincei (Italia) a rostit în latinește un salut frățesc prof. Giuseppe Iugli, iar în numele delegației franceze a vorbit prof. Marcel Durry.

În ziua următoare, serbările au continuat la Constanța, unde o numeroasă delegație, împreună cu oaspeții străini, au depus coroane de flori la statuia lui Ovidiu de pe malul mării. În cadrul unei ședințe festive organizată la 21 sept. în orașul care cu două mii de ani în urmă a adăpostit pe vestitul poet roman, a conferențiat prof. Gh. Ștefan, membru corespondent al Academiei. R.P.R.

La 26 sept. 1957, a avut loc în București dezvelirea bustului de la Șosea, cu care prilej a vorbit prof. Gh. Guțu, iar în după amiaza aceleiași zile a fost inaugurată la „Casa scriitorilor” expoziția de cărți și material iconografic ilustrînd viața și opera poetului. A vorbit cu acest prilej acad. Panaitescu-Perpessicius, care a trecut în revistă cele mai importante lucrări — cărți, studii, traduceri — inspirate de opera lui Ovidiu. Cuvîntul rostit la deschiderea acestei expoziții l-am citit apoi în revista clujeană *Steaua* și am reținut mai cu seamă cuvînt-

tele de caldă prețuire pentru o operă puțin cunoscută a lui N. Iorga : un poem dramatic în 5 acte, „cu admirabilele pasagii lirice sau meditații filozofice“, demn să fie reprezentat și azi, căci — spunea conferențiarul — „să ne grăbim a o spune și pentru gloria proscrisului de la Tomis, pe care tragicul destin ciceronian al istoricului nostru nu-l va fi lăsat indiferent, și pentru gloria marelui nostru cărturar și pentru cinstirea acestui bimilenariu însoși, că poemul dramatic *Ovidiu* al lui N. Iorga este o capodoperă“.

Festivități prilejuite de bimilenarul Ovidiu au avut loc și în alte orașe mai importante ale țării.

La Cluj, în cadrul acestei aniversări, la 29 sept. 1957, au vorbit prof. I. Breazu despre *Ecouri ovidiene în literatura din Transilvania* (conferință publicată apoi în *Tribuna* din 9 și 16 febr. 1958); N. Lascu : *Circulația unei teme ovidiene în literatura universală*; G. Szabó : *Ecoul operelor lui Ovidiu în literatura maghiară din Transilvania*. În partea a II-a a programului s-a prezentat o montare dramatică după *Triste și Pontice* și s-a executat *Simfonia a III-a Ovidiu* de Sigismund Toduță.

La Iași, în ziua de 5 oct. 1957, în cadrul ședinței festive, au vorbit Eusebiu Camilar : *La Pontus Euxinus*; I. M. Marinescu : *Ovidiu și boema în literatura latină*; Th. Simenschy : *Exilul lui Ovidiu*; St. Cuciureanu : *Ovidiu poet al vieții marine*.

La Sibiu, Secția de științe sociale a Academiei în colaborare cu Muzeul Bruckenthal și cu Societatea de științe istorice și filologice, filiala locală, au organizat în ziua de 3 oct. 1957 o ședință festivă. Cu acest prilej au vorbit : Pimen Constantinescu despre *Ovidiu, viața și opera*; B. Capessius : *Culegerea de sentințe ovidiene întocmită de Franckenstein la 1679*. La sfârșitul comunicărilor s-a recitat din opera poetului.

La Timișoara a conferențiat despre *Ovidiu, poetul și omul* prof. Gh. Tohăneanu și s-au recitat versuri alese din poezia lui Ovidiu.

Numeroase filiale ale Societății de științe istorice și filologice au organizat în diverse orașe ale țării conferințe, adunări festive, cercuri de lectură, în cadrul cărora s-a vorbit despre poet și despre creația lui literară. La București, filiala locală a organizat un simpozion, la care au participat cu scurte comunicări : David Popescu vorbind despre *Ovidiu și vremea lui*; Maria Găbrea, despre *Poetul elegiac*; Ion Popescu, *Poetul Metamorfozelor*; Gh. Bulgăr, *Ovidiu și peisajul dobrogean*; M. Bantăș, *Un ecou francez al poeziei lui Ovidiu*.

O bogată activitate a desfășurat filiala Constanța, unde s-au ținut lunar conferințe și referate privitoare la operele, relațiile, mediul în care poetul a petrecut ultimii ani ai vieții sale și a creat elegiile binecunoscute. Iată câteva titluri de comunicări ținute în acest oraș : prof. Mihail Davidescu : *Exilul lui Ovidiu la Tomis*; prof. Adrian Rădulescu : *Relațiile Tomisului cu băștinașii*; prof. Penelopa Pandicopol : *Viața și opera lui Ovidiu în perioada exilului de la Tomis*; Florin Andrei : *Ovidiu și timpul lui* — evocare.

La Arad a vorbit prof. Ion Blendea : *Bimilenarul Ovidiu*, la Brăila prof. A. Niculescu : *2 000 de ani de la nașterea lui Ovidiu*, la Craiova prof. Gh. Dogaru : *Ovidiu*, la Deva, prof. Victor Jacotă : *Ovidius și împăratul Augustus* etc.

Au mai ținut comunicări profesorii : Ion Berciu (Alba Iulia), Traian Bălan (Deva), Ilie Enea (Giurgiu), Laurențiu Irimia (Lugoj), Lelia Teodosiu (Ploiești), Spiru Hoidas (Orașul Stalin) etc.

Activitatea publicistică determinată de acest eveniment a fost deosebit de bogată în țara noastră. În Editura Academiei R.P.R. a apărut volumul festiv *Publius Ovidius Naso* (581 pag.)

care cuprinde numeroase contribuții originale, studii, articole, poeme în latinește și în românește, scrise de filologi și de istorici literari renumiți. Acest volum continuă de fapt o veche tradiție la noi : pe drept cuvânt se arată în unul din studiile publicate în paginile volumului că, dintre toți autorii antichității latine, Ovidiu s-a bucurat de cea mai mare popularitate printre români. Acum, la bimilenarul nașterii sale, oamenii de știință din patria noastră îi închină ode, articole și studii, unele redactate în latinește.

Editura de stat pentru literatură și artă (ESPLA) a publicat patru volume închinare acestor mari sărbătoriri : *Scrisori din Tomis*, în frumoasă traducere nouă a clasicistului T. Naum (volumul cuprinde la un loc *Tristia* și *Pontica*), *Metamorfozele*, fragmente alese, traduse de Maria Valeria Petrescu și o ediție de lux a piesei lui V. Alecsandri, *Ovidiu*.

Editura tineretului a publicat în colecția „Cele mai frumoase poezii” fragmente alese din *Tristia* și *Pontica*, în traducerea în metru modern a lui Eusebiu Camilar.

În 1959, au apărut traduceri integrale ale *Metamorfozelor* făcute de : Ion Florescu, în versuri, cu introducere și note de P. Creția și în proză de David Popescu.

În revistele noastre literare și științifice numeroși cercetători, scriitori, oameni de litere, profesori, au publicat studii, articole, traduceri, cu prilejul aniversării poetului sulmonez. Mă opresc aici la câteva date semnificative pentru cunoașterea în ansamblu a celor realizate cu acest prilej în România.

Revista *Tînărul scriitor* mi se pare că a fost cea dintîi publicație care în primăvara lui 1957 a oferit cititorilor săi materiale în legătură cu viața și opera lui Ovidiu. În aprilie anul trecut revista a apărut cu o frumoasă copertă în albastru deschis avînd imprimată pe ea o imagine a poetului, așa cum ni-l înfățișează monumentul lui de la Constanța. La picioarele statuii se află un dreptunghi în care a fost reprodus cunoscutul epitaf ovidian : *Hic ego qui iaceo tenerorūm lusor amorum* etc. În același număr am scris despre poet D. Murășu și Emil Manu, iar Spiru Hoidas a tradus din *Triste*. Alte traduceri și note au apărut în nr. 9 (sept. 1957). Materialele apărute în această revistă au constituit semnalul de început : în lunile următoare au fost publicate tot mai numeroase articole despre poet. A sporit și numărul traducerilor din opera sa.

Steaua de la Cluj a închinat și ea un număr amintirii lui Ovidiu. În acest număr (11/1957) s-au publicat numeroase traduceri din poeziile care nu au mai fost traduse pînă acum în limba noastră : *Amores* I, 15, „În apărarea poeziei” de D. Florea Rariște ; *Heroides* I, „Penelopa către Ulise” de T. Naum ; *Amores* II, 16 „Corinei” de D. Florea Rariște. Interpretări noi au apărut din *Metamorfoze* : „Piram și Tisbe” în versuri moderne de N. Lascu și „Philemon și Baucis” în hexametri, de poetul Teodor Murășanu. Revista a mai publicat un fragment din conferința amintită mai sus a acad. G. Călinescu, *Ovidiu poetul și Cuvînt la deschiderea expoziției ovidiene* de Perpessicius. Cîteva date prețioase despre vechimea istorică a Dobrogei ne-a dat acad. C. Daicoviciu în *Situația teritoriului geto-dacic de la Dunărea de jos în vremea relegării lui Ovidiu*.

În revista *Iașul literar*, nr. 4 din 1957, prof. I. M. Marinescu a publicat pagini de caldă evocare a poetului, iar în numărul 6 (iunie), tot el i-a închinat o poezie originală *Poetul Ovidiu în exil*, cu o bună reactualizare a tematicii ovidiene, versurile fiind străbătute de un autentic suflu clasicist. Au mai apărut în aceeași revistă traduceri din poezia lui Ovidiu, făcute de E. Camilar și I. Marinescu.

Aniversarea poetului a inspirat și numeroase creații originale, mai ales dramatice. În revista *Viața românească* a apărut un fragment din evocarea dramatică a lui Petru Manoliu : *Ovidiu la Tomis*, iar în *Gazeta literară*, în numărul festiv din 26 sept. 1957, a fost publicat actul al V-lea din piesa lui Grigore Sălceanu *Ovidius*, jucată mai tîrziu cu succes la Constanța și București. Au mai apărut traduceri din opera poetului în *Viața românească* nr. 6 — fragmente din

Metamorfoze, traduse de Zaharia Stancu și Aurel Vasilescu, iar în nr. 9 o analiză a traducerii lui T. Naum, făcută de Gh. Bulgăr. În revista *Scrisul bândălean*, nr. 6 și 7, în *Luceafărul de ziua* din Orașul Stalin au apărut de asemenea traduceri din Ovidiu. În *Plaiuri sibiene* (1957), Pimen Constantinescu a publicat traducerea „Aurorei” (*Amores*, I, 13).

Gazeta literară a închinat un număr special amintirii poetului (26 sept. 1957). Cu acest prilej au scris despre Ovidiu : acad. Tudor Vianu (*Ecouri ovidiene*), Șerban Cioculescu și Eusebiu Camilar, iar Cicerone Teodorescu și Cezar Baltag au publicat poezii originale închinat poetului latin. În *Tribuna* de la Cluj au apărut studii interesante, utile pentru cunoașterea operei poetului, a influențelor exercitate la noi. Prof. St. Bezdechi a scris despre : „Ovidiu poet minor?” și Ion Breazu despre *Ecouri ovidiene în literatura română din Transilvania*, (2/II, 1950); Eugeniu Speranția despre *Ovidiu în evul meoiu* (23/II, 1953).

Revista *Limba română* a publicat, în nr. 6/1957, cu prilejul bimilenarului lui Ovidiu două articole : *La Pontus Euxinus* de Eusebiu Camilar și *Însemnări despre stilul lui Ovidiu* de Gh. Bulgăr.

Presa periodică și paginile literare ale presei cotidiene au sărbătorit aniversarea poetului prin articole ocazionale, adesea reproducând traduceri izbutite din Ovidiu. *Contemporanul* a prezentat în câteva numere, la „Cronica optimistului”, sub pană inspirată și atât de originală în evocări a acad. G. Călinescu, aspecte din viața și opera poetului, privit ca un artist modern, ca un scriitor mereu actual prin arta și specificul poeziei sale.

Mi se pare semnificativ și merită o mențiune specială un mic articol informativ tipărit în *Gazeta Învățământului* din 31 ianuarie 1958. Publicându-l în chenar, *Gazeta* ținea să atragă atenția cititorilor săi, în mare majoritate cadre didactice, asupra unei interesante inițiative, importantă prin aspectul educativ al conținutului ei. Iată această informație : „În urma introducerii studiului limbii latine în școlile de cultură generală, la școala medie nr. 1 din Râmnicu Vilcea a fost organizat un cerc de lectură care poartă numele marelui poet Ovidiu. Membrii cercului, elevi ai claselor VIII—X, au organizat mai multe discuții cu teme din viața și opera lui Ovidiu. Astfel s-au discutat teme ca „Patriotismul lui Ovidiu oglindit în Triste și Pontice”, „Natura patriei noastre descrisă în Triste și Pontice” precum și „Viața strămoșilor noștri zugrăvită în scrisorile din exil ale lui Ovidiu” și altele. În cadrul cercului de lectură, elevii vor avea posibilitatea să-și însușească noi cunoștințe din literatura antică”. Prof. I. Vega, care a inițiat această formă de sărbătorire a poetului (și care semnează informația de mai sus), a găsit un mod original și instructiv de a fi prezent la aniversarea lui Ovidiu, sădind în conștiința tineretului cultul pentru frumusețea artei clasice a scriitorului latin.

Teatrul Național din București a repus în scenă, într-o remarcabilă distribuție și cu o regie excepțională, piesa lui Alecsandri, *Ovidiu*, care s-a bucurat de un mare succes. A făcut o puternică impresie creația marelui artist George Vraca, care a interpretat rolul lui Ovidiu.

Teatrul de Stat din Constanța a jucat cu un mare succes tragedia scriitorului local Grigore Sălceanu, *Ovidius* (5 acte), având în rolul principal pe tânărul și talentatul actor G. Codrescu.

Emisiunile posturilor noastre de radio, jurnalele de actualități ale Studioului de filme documentare „Al. Sahia” și ziarele au popularizat marile manifestări ale bimilenarului.

Bimilenarul Ovidiu a fost sărbătorit în România de-a lungul unui an, cu fastul cuvenit, readucând în amintirea tuturor mesajul artistic al unui poet inspirat, în versurile cărui se oglindesc realități și adevăruri profund umane și aspecte din trecutul patriei noastre.